

VEIEN VIDERE

DEN NORSKE KIRKE

Utviklet med støtte fra Kirkerådets rekrutteringsprosjekt

Innhold i denne samlingen

- Fokus på veien videre i livet
- Skape refleksjon rundt livets valg
- Lek!
- Utdypende foredrag: Om å velge og være utvalgt

Oppdag Jesus

På *Lederkurset* får ungdommene oppdage mer av Jesus og vokse i troen. Bruk tid sammen i samtale, bønn og påfyll fra Bibelen. Utforsk og sett ord på det som er godt og det som er utfordrende med å tro. La dette være en del av samlingen der tenåringene får oppleve en levende tro som er relevant for dem. Sett av tid til dette, og velg hva det skal inneholde før ungdommene ankommer. Kanskje kan deltakerne utfordres på å dele et bibelvers, eller lage en andakt til samlingene? Flere tips til innhold finnes på side 11.

GLOBALT GLIMT

LAOS

Frå 2014 til 2015 studerte eg tverrkulturell forståing og internasjonalt arbeid ved Hald internasjonale senter i Mandal. Under den praktiske delen av studiet vart eg sendt til Vientiane som er hovudstaden i Laos. Her vart eg stasjonert i ein barneskule drive av LEC (Lao Evangelical church), der eg jobba som engelsklærer.

Laos er ein av dei siste kommunistiske statane i verda som har eit sosialistisk styre, i likskap med Nord-Korea og Cuba. I tillegg til dette er landet ein eittpartistat, og det einaste lovlege politiske partiet heiter «Det laotiske folks revolusjonsparti». Styringa av landet er totalitær og leiaren for det politiske partiet sitter med all makt i alle politiske, statlege og religiøse saker. 66% av landets befolkning høyrer til Theravada Buddhismen, medan 32% tilhøyrar ein animistisk folketrø*. Av dei siste 2% er berre 1.5% kristne.

Under opphaldet mitt i Laos fekk vi verkeleg sjå, høyre og føle på kroppen korleis det var å leva i eit samfunn kvar dei kristne var i minoritet. Oppfatninga var at det å være kristen i Laos var noko heilt anna enn å vera kristen i Noreg. Her i Noreg får ein feire gudsteneste på søndagane utan innblanding frå den norske stat. Som ein motsetnad var vi i Laos ved ei anledning sendt ut bakvegen i kyrkja då politiet stod på døra for å gjennomsokje lokalet. Vi fekk berre beskjed om at det var best at det ikkje var utlendingar til stades under gudstenesta, noko som kunne forverre situasjonen. Under eit besøk på landsbygda møtte me kristne individ som fortalte historier om korleis dei vart jaga vekk frå familie, hus og heim etter at det vart kjent at dei var kristne, og korleis dei få som var kristne måtte samlast i løyndom i frykt for å miste alt og alle.

Dei kristne i Laos, og dei mange erfaringane eg har fått i møte med dei, har på mange måtar vert med på å forma og inspirera meg. Trass denne tunge motgangen som mange kristne i Laos opplever når det kjem til statleg og sosial trakassering, så står dei sterkt og støtt i det dei trur på. Trua på Gud og lovnaden om frelse gjev håp om eit betre liv fylt av kjærleik og nåde inn i framtida, og dette er eit håp som ingen kan ta ifrå dei.

Eg reiste til Laos med ein naiv tanke rundt det å gjera ein forskjell i verda, og for å finne ut av eit kall til å verta teolog og misjonær. Ting vart ikkje heilt som planlagt, ettersom sjukdom prega store delar av mitt opphald i Laos. På toppen av det heile gjorde død i nær familie til at opphaldet mitt fekk ei brå avslutning. Med dette som bakgrunn skulle ein kanskje tru at kallet til misjon var knust, men det heile hadde ein overraskande påverknad på livet mitt og vala mine. Gjennom mine opplevingar i Laos mista eg mange ting, men det eg stod igjen med til slutt var trua mi. Trua mi var urørt av alt det vonde eg fekk sjå og oppleve, og som eit resultat vart også kallet mitt bevart i denne trua.

Gjennom dei kristne i Laos fekk eg ei forståing rundt det at Gud ikkje berre er å finne i dei gode tinga i livet, men at han også er med oss og viser seg for oss gjennom det vonde som skjer med oss og rundt oss. Han bevarte trua mi på same måte som han bevarer trua hos dei kristne i Laos. Det heile inspirerte meg til å vie mitt liv og arbeid til Gud, og takka være det laotiske folk er eg den dag i dag ferdig utdanna prest i Den Norske Kyrkja.

Jone U. Slettebø-Knudsen

* Animistisk folketrø er ein religiøs oppfatning om at alt i naturen har ei sjel og er heilag.

ØVELSER OG AKTIVITETER

Introduksjon og deling

MÅL MED AKTIVITETEN

- Gi en introduksjon til tematikken av kapitelet
- Åpne opp for refleksjon over eget liv, og valg

TID

FORBEREDELSE

- Forbered deg på innholdet og sett deg inn i tematikken. Du kan velge å bruke foredraget som et manus, eller inspirasjon til en egen introduksjon.

Tema for denne bolken er «veien videre». Har du sett for deg hvordan fremtiden din vil se ut? Dere er på et sted i livet der man må ta mange viktige valg på en gang. For eksempel: Hvilken videregående skal jeg gå på? Hva eller hvor skal jeg studere? Hvilke fritidsaktiviteter skal jeg prioritere? Burde jeg skaffet meg en jobb osv. I denne bolken skal vi se på hvordan valgene vi tar i dag former livet vårt på lang sikt.

Nå skal dere få 30 sekunder til å tenke: Hvor ser du deg selv om 5 år?
– (etter 30 sek.) Del med den som sitter ved siden av deg.

Ok, dere får 30 nye sekunder: Hvor ser du deg selv om 15 år?
– Del med den som sitter ved siden av deg

Når vi var små var det ingen som forventet at vi skulle ta gode beslutninger. Vi trengte hjelp til det meste, og måtte erfare konsekvenser på den harde måten. For eksempel at man ikke skal ta på en varm ovn, for da brenner man seg. Men dere begynner å bli eldre, og får etter hvert lov til å bestemme mer selv. Det er en digg frihet! Men med denne friheten kommer det også et ansvar som du kanskje har kjent litt på allerede. Det kan være stressende og slitsomt å måtte ta stilling til alt mulig: Valg av utdanning, valg av venner, skal man prioritere familie eller skole? Hvem skal jeg invitere på bursdagsfeiring og er alt vennene mine gjør innfor er noen eksempler på vanskelige valg.

Har du noen gang hørt spørsmålet, hva er meningen med livet? Selv om det er vanskelig å finne et godt svar på det, har mennesker alltid stilt seg dette spørsmålet. Men hvorfor? Kanskje fordi vi har et behov for at livet skal gi mening? At vi innerst inne har et ønske om å bety en forskjell for verden og menneskene rundt oss? Vel, det er kanskje selvforklarende at vi burde være gode mennesker som alltid viser kjærlighet og omsorg, men noen ganger er det lettere sagt enn gjort. Det kan være vanskelig å ta det «rette» valget hele tiden, og livet blir ikke alltid som vi har ønsket oss, eller tenkt.

Vi kan trøste oss med at Jesus ikke lover oss et perfekt liv med bare glede, sol og sukkerspinn. Men han sier bli i meg, så blir jeg i dere. Og han lover å alltid være med oss, alle dager inntil verden ende. På den måten bli troen i oss en kraftkilde og et kompass i livet. Den bærer oss når livet er vanskelig, og viser vei når vi står ovenfor vanskelige valg.

Alt dette kan være innviklede greier som krever masse av oss. Hvis det er sånn at valgene jeg tar i dag former livet mitt på lang sikt, tror jeg det er lurt av oss å bruke litt tid på finne ut sammen hva som kan være gode og dårlige valg. Hva er det vi virkelig setter pris på i livet? Og hva tenker egentlig Gud om valgene og retningen vi tar? Disse spørsmålene skal vi jobbe med i dag på en morsom, konkret og lærerik måte!

Velg med føttene

MÅL MED AKTIVITETEN

- Starte refleksjon om valg
- Kjenne at det kan være vanskelig å velge
- Erfare at det ikke er farlig å velge feil

TID

FORBEREDELSE

- Gjør klar spørsmålene til øvelsen
- Gjør klar refleksjonsspørsmålene, enten på skjerm eller på ark

Alle deltakere stiller seg på en rekke ved siden av hverandre. Du stiller spørsmål med to svaralternativer som deltakerne skal svare på ved å gå til den ene eller andre siden av rommet. Du peker ut hvilken side av rommet svaralternativet representerer. Man må ta et valg, det er ikke lov til å bli stående på midten. Deltakerne må velge så fort som mulig (f.eks. 4 sekunder)!

Etter øvelsen kan du dele opp i grupper og la de gå igjennom refleksjonsspørsmålene. Mindre grupper kan ta øvelsene i plenum og dele to og to.

Spørsmål:

1. Hvilken brus er best: Pepsi Max eller Coca Cola?
2. Du kan kun spise en matrett resten av livet, hva velger du: pizza eller taco?
3. Du må alltid løpe, eller tenke høyt hele tiden?
4. Hvilket miljøtiltak velger du: En kjøttfri dag i uka, eller sykle til skole og jobb resten av livet?
5. Bo på gata i et år, eller ett år i fengsel?
6. Hvilken app ville du slettet for resten av livet: Snapchat eller TikTok?
7. En mobilfri dag i uken, eller mobil helt uten sosiale medier?
8. Vil du helst møte kongen, eller statsministeren?
9. Hva er viktigst i livet: Venner og familie, eller penger og karriere?
10. Er det greit å lyve for en god sak: Ja, eller nei

Refleksjonsspørsmål:

1. Dere har nå merket at det kan være vanskelig å ta valg. Hvilket dilemma synes du var vanskeligst å velge mellom?
2. Hvordan var det å ikke kunne velge nøytralt, og at dere fikk liten tid?
3. Hvorfor tror du at vi velger forskjellig? Hvilke fordeler er det med forskjellige meninger?
4. Hvilke situasjoner/valg i livet skulle du ønske at du kunne avgjøre like lett som i denne øvelsen?

Tegn ditt eget våpenskjold

MÅL MED AKTIVITETEN

- Lære seg selv å kjenne
- Hjelp deltakerne til å sette retning i livet
- Gi deltakerne et livskompass

TID

FORBEREDELSE

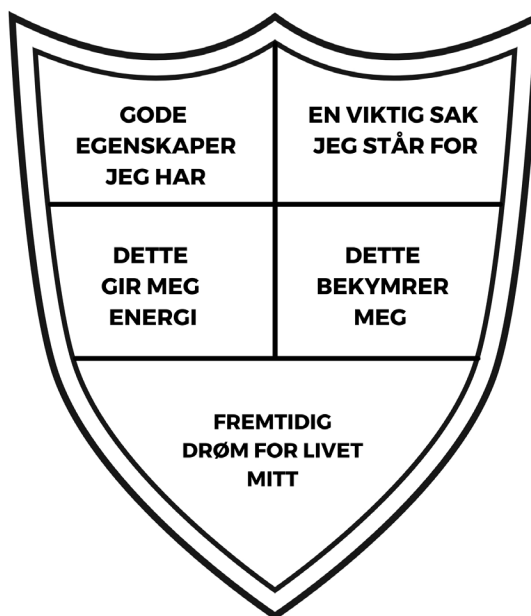
- Fargeblyanter
- Skriv ut våpenskjold

INTRO

Et våpenskjold symboliserer egenskaper og identitet for det skjoldet representerer. I denne øvelsen skal deltakerne få tegne sitt eget våpenskjold. Da må de bli bevisste på hva de står for og hvem de ønsker å være. Det viktigste med denne øvelsen er å starte en refleksjon og bevisstgjøring på disse områdene. Det er lav terskel på oppgaven. Man kan også skrive ned ting hvis det er lettere enn å tegne. Det kan være lurt å presisere at våpenskjoldet kan endre seg over tid. Våpenskjoldet kan i senere tid brukes som et livskompass i vanskelige valg.

TEGN DITT EGET VÅPENSKJOLD

Tegn det som for deg beskriver disse forskjellige elementene i livet.

Det kan for eksempel se ut som dette:

REFLEKSJONSPØRSMÅL:

Del opp i grupper, eller sett sammen to og to og snakk dere gjennom disse refleksjonsspørsmålene:

1. Hvordan synes du det var å skulle tegne/skrive ditt eget våpenskjold?
2. Hva var den letteste ruten å tegne, og hvorfor det?
3. Hva var den vanskeligste ruten å tegne, og hvorfor det?
4. Hvordan kan du begynne i dag å ta valg som tar deg nærmere ditt våpenskjold?

Dramatisering av bibelfortellinger

Kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd og Den barmhjertige samaritanen

MÅL MED AKTIVITETEN

- Lære hvordan vi på forskjellige måter kan leve i tråd med Guds vilje
- Lære bibeltekster
- Trene på forståelse av gode og dårlige valg

TID

FORBEREDELSE

- Rekvizitter og utkledding er morsomt (men ikke nødvendig).
- Skriv ut manus

DRAMATISERING AV BIBELTEKSTER

I denne bolken skal deltakerne få dramatisere to forskjellige bibeltekster. Du kan dele gruppen i to, og la de dramatisere for hverandre. Eventuelt kan det dramatiseres på en gudstjeneste.

Etter framvisningen/øvingen går dere gjennom refleksjonsspørsmålene i grupper. Her ønsker vi å reflektere rundt hvordan vi kan velge å leve livet vårt i tråd med Guds vilje for oss mennesker. Enten som et personlig og konkret oppdrag (barmhjertige samaritan) eller som en generell hjertestilling om å vise godhet og nåde til andre mennesker (folket rundt kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd).

ALTERNATIVE METODER

- **Vanlig drama:** Bruk manuset og fordel roller. Dramatiser på vanlig måte
- **Kreativt bibelarbeid:** Gi de bibelteksten/manuset og la de få løse oppgaven på en kreativ måte. F.eks.: Lage video/dans/dukketeater
- **Lese-teater:** Lavterskel. Deltakerne skal kun lese. Det som står. Dette gjør oppgaven mindre skummel og passer bra for grupper som ikke vil dramatisere.

DRAMATISERING 1

Kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd: Joh. 7:53-8:11.

Roller: Forteller, Jesus, folkemengde, fariseer1, fariseer2, skriftlærde og fariseere

Manus:

**Jesus kommer gående inn mens mennesker samler seg rundt ham. Han setter seg ned og begynner å undervise folket.*

Forteller: Tidlig neste morgen kom Jesus til tempelet igjen. Hele folkemengden samlet seg rundt han, og han satte seg ned og begynte å undervise dem. Da kom de skriftlærde og fariseerne med en kvinne som var grepet i ekteskapsbrudd.
**Skriftlærde og fariseere kommer inn. Dytter kvinnen foran seg/holder henne i armen.*

Fariseer 1: «Jesus, denne kvinnen er grepet på fersk gjerning i ekteskapsbrudd. I loven har Moses påbudt oss å steine slike kvinner. Men hva sier du?»

**Jesus bøyer seg ned og begynner å skrive på jorden med fingeren*

Forteller: Dette sa de for å sette ham på prøve, så de kunne få noe å anklage ham for. Men Jesus bøyde seg ned og skrev på jorden med fingeren.

**Skriftlærde, fariseere og folket rundt løfter opp steiner og gjør seg klar til å kaste på kvinnen som sitter på kne.*

Fariseer 2: Jesus! Loven sier at man skal steine slike kvinner. Hva sier du!?

**Jesus retter seg opp og sier:*

Jesus: «Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen på henne.»

**Jesus bøyer seg ned igjen og fortsetter å skrive på jorden*

**Alle legger ned steinen, én etter én, og går bort fra området*

Forteller: Da de hørte dette, gikk de bort, én etter én, de eldste først. Til slutt var Jesus alene igjen, og kvinnen sto foran ham.

REFLEKSJONSPØRSMÅL:

1. Hvilke gode valg ble tatt i disse fortellingene?
2. Kvinnen som ble grepet i ekteskapsbrudd hadde tatt noen etisk dårlige valg. Hvilke dårlige valg har du tatt?
3. Kvinnen ble først møtt med hat og sinne, for så å bli møtt med nåde og kjærlighet. Har du eksempler der du har blitt møtt på en god/dårlig måte etter at du har gjort noe dumt?
4. Har du noen gang gjort noe lignende som den barmhjertige samaritan?
5. Gud sin store plan leveres ut av mennesker som lever livet sitt etter hans vilje
6. Hvordan kan disse fortellingene inspirere oss til å leve i tråd med Guds vilje?

**Jesus retter seg opp igjen og sier til kvinnen:*

Jesus: Kvinne, hvor er alle sammen? Har ingen fordømt deg?

Kvinne: Nei, Herre, ingen.

Jesus: Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer fra nå av!

DRAMATISERING 2

Den barmhjertige samaritan: Luk 10:25-37

Roller: Forteller, Jesus, person1, person2, 3 røvere, prest1, prest2, samaritan, esel, vert

Manus:

**Jesus står og snakker med en mann.*

Forteller: En mann som ville sette Jesus på prøve kom bort til ham

Person1: Mester! Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?

Jesus: Hva står skrevet i loven?

Person1: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din kraft og av all din forstand, og din neste som deg selv.

Jesus: Du svarte rett. Gjør det, så skal du leve.

Person1: Men hvem er min neste?

**Jesus og person1 går til siden mens Jesus forteller han en forklarende fortelling*

**Person2 kommer gående og blir overfalt og slått av 3 røvere. (riv av en jakke e.l. om mulig). Person2 blir liggende halvdød*

Jesus: En mann var på vei fra Jerusalem til Jeriko. Da falt han i hendene på røvere.

**Prest1 kommer gående forbi*

Jesus: Nå traff det seg sånn at en prest kom samme vei. Han så mannen ligger der, men gikk rundt og forbi.

**Prest2 kommer gående forbi*

Jesus: Enda en prest kom gående. Han så mannen og gikk rett forbi.

**Samaritan kommer gående*

Jesus: En samaritan som var på reise fikk også øye på han. Samaritanere er vanligvis ikke godt likt av jøder, men denne samaritaneren fikk inderlig medfølelse med ham.

**Samaritan går bort til ham, heller olje og vin på sårene hans og binder bandasje rundt dem.*

Jesus: Han løftet mannen opp på eselet sitt og tok ham med til et herberge og pleiet ham.

**Samaritan løfter mannen opp på eselet og går til herberget. Der møter han verten og gir pengene*

Jesus: Neste morgen gav han verten penger

Samaritan: Sørg godt for ham. Og må du legge ut mer, skal jeg betale deg når jeg kommer tilbake.

Jesus: Hvem av disse synes du nå viste seg om en neste for ham som ble overfalt av røvere?

Person1: Den som viste barmhjertighet mot ham.

Jesus: Gå du og gjør som han!

Minefeltet

MÅL MED AKTIVITETEN

- Lek
- Øve på å stole på andre

TID

FORBEREDELSE

- Forskjellige objekter (miner)
- Bind for øynene

Denne leken må gjennomføres på et stort område med god plass. Legg forskjellige objekter (kjegler, baller, vannflasker o.l.) fordelt ut på bakken. Disse objektene er miner, og man er ute av leken/ mister et liv hvis man rører dem. Del så deltakerne inn i par, der den ene skal gå med bind for øynene mens den andre skal fortelle hvor det er trygt å gå. De som kan se står i en sirkel rundt objektene for å avgrense område hvor de blinde kan gå. Den som står igjen til slutt har vunnet. Da bytter man på hvem som er blind, og hvem som forteller.

Hvis dette blir for lett kan man gjøre dette om til sisten: De blinde skal ta hverandre. Hvis man blir tatt, eller trækker på en mine er man ute.

Ted-talk

MÅL MED AKTIVITETEN

- Gi større forståelse av gode prioriteringer i livet

TID

FORBEREDELSE

- Finn fram filmen ved å scanne QR-koden, eller gå på www.ted.com/talks og søk på «what makes a good life?» av Robert Waldinger
- Projektor og lerret/skjerm

Denne filmen er en kort undervisning om hva som gir mennesker et godt liv. Den er basert på livslang forskning, der de ser at mennesker ikke trenger penger eller karriere, men gode og langvarige relasjoner. Hvordan påvirker det valgene vi tar i dag?

Filmen har en noe krevende engelsk, og passer derfor best til eldre ungdommer på videregående skole. Filmen presenterer en forskning på hva som gjør mennesker lykkelige.

UTDYPENDE FOREDRAG

Ninive-syndromet 1.0 og 2.0 - om å velge og å være utvalgt

Dagens foredrag er skrevet av
**BÅRD EIRIK
HALLESBY NORHEIM**

Bård Eirik er prest og professor
i teologi, NLA Høgskolen

Dette foredraget skal handle om Ninive-syndromet. Eller enda mer konkret – Ninive-syndromet 1.0 og Ninive-syndromet 2.0. Hva i all verden er dette for noe merkelig, tenker du kanskje. Vel, før vi kikker nærmere på hva det dreier seg om, så skal alle bli med på en kort, enkel øvelse. Litt kroppøving, rett og slett.

Aller først: Lukk øynene!

Sånn ja. Veldig bra!

Så kan du løfte opp den venstre hånden. Høyt opp!

Ah, perfekt.

Så, den høyre hånden.

Bra.

Tusen takk. Det var alt. Nå kan dere åpne øynene igjen.

Men det var altså dette Ninive-syndromet. Hva er det egentlig vi snakker om? For å skjønne hva vi har med å gjøre må vi kikke på en av de mest fascinerende fortellingene i det gamle testamentet, den om profeten Jona. Det er en ganske kort fortelling, bare et par korte sider, men likevel full av action og spenning. Det starter med at Gud taler til Jona og ber ham gå til storbyen Ninive for å fortelle at Gud har sett all ondskapen og galskapen som preger byen, og at Gud derfor vil holde dom over byen og ødelegge den. Kanskje ikke helt overraskende, så er ikke Jona så veldig giret på å dra til Ninive, som i tillegg er hovedstaden hos Israels mektige fiende, assyrerne.

Jona bestemmer seg derfor for å stikke av, og kaster seg på et skip i Jaffa, på vei mot Tarsis, som er i helt motsatt retning av Ninive. Ute på Middelhavet blåser det opp til en vanvittig storm mens Jona ligger og sover under dekk. Kapteinen får mistanke om at stormen kan henge sammen med denne passasjereren som var så kjapp med å gjemme seg bort under dekk. Og Jona må til slutt innrømme at joda, han har rømt fra Gud, og det er ikke helt umulig at stormen kan henge sammen med flukten hans. Sjømennene blir ikke særlig beroliget av dette, men Jona foreslår selv en løsning på problemet. Kast meg

på sjøen, så vil stormen roe seg ned. Etter litt samvittighetskvaler og noen paniske åretak, så kaster kapteinen og kompani Jona på sjøen. Men ut av det dype havet dukker det opp en stor fisk, som svelger profeten som ikke ville reise til Ninive. Inne i fiskens buk, ber Jona Gud om nåde, og etter tre døgn blir Jona spyttet ut på tørt land.

På dette tidspunktet er Jona noe mer positivt innstilt til å utføre oppdraget sitt, nemlig å forkynne dom over storbyen Ninive. Han går inn i byen og forkynner at det skal bli ødelagt om førti dager. Men så skjer det overraskende: Disse skumle byfolkene tar budskapet til Jona på alvor og utlyser faste og kler seg i sekk og aske. Til og med kongen kler seg i sekkestrie i håp om at Gud skal endre sin plan.

Og det utrolige skjer. Gud sparer byen som har vendt om fra sin ondskap. Det liker Jona veldig dårlig. Han har nemlig skaffet seg orkesterplass på en høyde øst for byen, rigget seg til under en løvhytte med popkorn og lenestol for å nyte synet av at Ninive utslettes. Og nå skal vi få høre slutten av fortellingen ord for (Jona 4,6-11):

⁶ Da lot Herren Gud en ricinus-busk vokse opp over Jona for å kaste skygge over hodet hans og fri ham fra mismotet. Jona gledet seg stort over busken. ⁷ Men ved daggry neste morgen sendte Gud en mark som stakk busken så den visnet. ⁸ Og da solen sto opp, sendte Gud en brennende østavind. Solen stakk Jona i hodet så han nesten besvimte. Han ønsket at han måtte få dø, og sa: «Jeg vil heller dø enn leve.» ⁹ Da sa Gud til Jona: «Er du virkelig så sint på grunn av ricinus-busken?» Han svarte: «Jeg er så sint at jeg kunne dø.» ¹⁰ Herren sa: «Du hadde omsorg for ricinus-busken, som du ikke har hatt noe arbeid med og ikke fått til å vokse opp, og som ble til på en natt og ble ødelagt på en natt. ¹¹ Skulle ikke jeg ha omsorg for storbyen Ninive, hvor det er mer enn tolv ganger ti tusen mennesker som ikke vet forskjell på høyre og venstre, og hvor det også er en mengde dyr?»

Ninive-syndromet 1.0

Nå må vi komme oss til poenget: Hva i all verden er dette Ninive-syndromet? Vel, det siste Gud sier til Jona er ganske merkelig, men det gir hjelp til å forstå hvilket syndrom det er vi har med å gjøre. Gud sier nemlig: «Skulle ikke jeg ha omsorg for storbyen Ninive, hvor det er mer enn tolv ganger ti tusen mennesker som ikke vet forskjell på høyre og venstre, og hvor det også er en mengde dyr?»

Det høres helt vilt ut med en storby med mer enn 120 000 mennesker som ikke vet forskjell på høyre og venstre. For ikke å snakke om alle dyrene. Hva er dette for noe? La oss gå tilbake til den første øvelsen vår. Det virket som de fleste her kunne forskjellen på høyre og venstre. Likevel, så vil nok mange av dere huske en tid da dere ikke visste helt hva som var høyre og venstre hånd. Kanskje kan du også se for deg da du gikk i barnehagen eller nettopp hadde begynt på skolen og øvde på forskjellen på høyre og venstre, for å kunne finne veien og for å navigere i trafikken.

Å kunne forskjellen på høyre og venstre er ganske avgjørende når du skal ta en del viktige valg her i livet. Det kan handle om å komme seg trygt hjem fra skolen, ta lappen, når du skal spille høyre eller venstre ving, eller ta en høyre-venstre finnte.

Men hva betyr det så at disse byfolkene i Ninive ikke kan forskjellen på høyre og venstre? En kan jo lett se for seg det av-sindige trafikk-kaoset som kan oppstå i en slik storby, dersom ingen kan forskjellen på høyre og venstre. Se for deg 120 000 mennesker som virrer rundt. Vikeplikt fra høyre, lykke til!

Hva er så dette Ninive-syndromet? Det å ikke kunne forskjellen på høyre og venstre. De fleste som har forsket på fortellingen om Jona vil mene at det betyr at det er minst 120 000 mennesker i Ninive som ikke vet forskjellen på galt og rett. Vi snakker ikke her om mangelen på quiz-kunnskap eller at de var dårlige på Kahoot. Nei, det å ikke kunne forskjellen på venstre og høyre var et bilde på at du ikke kunne skille mellom godt og ondt, sant og usant. Noen forskere mener til og med at disse 120 000 som ikke kan forskjell på høyre og venstre er barn som ennå ikke har fått skikkelig opplæring i å skjelne mellom rett og galt.

Og da er vi endelig kommet fram til en slags konklusjon: Ninive-syndromet 1.0 handler om at vi mennesker stadig må velge – mellom venstre og høyre, mellom godt og vondt.

Vi kan ikke si at vi bare handler på instinkt. Mennesket har nemlig en samvittighet som kan trenes opp og som gjør oss moralsk ansvarlige. Vi kan ikke unnsnippe valget, og vi kan ikke slippe unna ansvaret. Å lære seg forskjellen på høyre og venstre er en del av det å vokse opp. Det er som å kunne telle til ti, så til hundre, og siden skrive sitt eget navn. Slik er det også med det å kunne skjelne mellom godt og gale, sant og usant. Etter hvert som vi lærer mer om dette, så blir vi også ansvarlige for våre valg.

Det er dette som er smerten ved å bli voksen. Du må velge selv, og du står ansvarlig for valget ditt. Du kan ikke bare vente på at andre skal velge for deg. Når du har lært deg forskjellen på høyre og venstre, så er uskylden brutt. Det er ingen vei tilbake. Det er dette som er Ninive-syndromet 1.0: Som menneske må du velge, mellom høyre og venstre og mellom godt og gale, sant og usant. Og du må stå til stå til ansvar for valgene dine.

Ninive-syndromet 2.0

Det at vi mennesker må velge mellom godt og ondt er vel egentlig ikke så spennende eller nytt. Kanskje ikke. Men det finnes også en annen versjon av Ninive-syndromet, Ninive-syndromet 2.0. For å forstå hva det handler om må vi tilbake på skolebenken. De siste tiårene har skolen i Norge blitt innrettet etter læringsmål. Alle som øver til prøve på ungdomsskolen eller videregående har skjont at det er viktig å ha oversikt over læringsmålene og de forventede ferdighetene i faget. Målet er at elevene skal ta ansvar for læringen selv og bli sine egne lærere, på en måte. Systemet oppdrar til å vurdere deg selv utenfra. Det kan være lurt å lære seg det, men det er ganske slitsomt å holde på med det hele tiden. Hvis du hele tiden driver med selv-monitorering og har deg selv under lupen, så har du liksom aldri fri. Det blir heller ikke så mye rom for feilmargin. For det er ikke bare fagene i skolen som har læringsmål. Det finnes også sosiale læringsmål. På skolen skal du lære fine ferdigheter som det å inkludere andre, å kontrollere følelser, å dele med andre, å be om lov og vente på tur. Alt det er vel og bra, men det er litt slitsomt når du hele tiden skal måles og veies og drive intens selv-evaluering her også.

Det største problemet er likevel at det er en sosial ferdighet som ser ut til å få altfor lite oppmerksomhet, og det er evnen til å gjøre feil og leve med det. Å øve på å tørre å gjøre feil er noe av det vanskeligste vi mennesker driver med. Og det

er mye som tyder på at det har blitt vanskeligere og vanskeligere. Funn fra de såkalte Ungdata-undersøkelsene de siste tiårene viser at ungdomskulturen i Norge er i endring. Ungdomstiden kjennetegnes ikke lenger bare av opprør, men av ønsket om å passe inn, være lykkelig og å lykkes.

Det er mange ungdommer som prøver å være flinke og flittige, gjøre det bra på skolen og på alle mulige fritidsaktiviteter. Problemet er at en del også blir stresset av alt som skal måles overalt. Alt som skal presteres og presenteres. Og ikke minst, alle valgene du må ta. For det er gjennom å velge at du viser hvem du er, hvem som er den ekte deg. Men akkurat det kan være dritslitsomt når du skal velge både utdanning, venner, ferie, kjæreste, bunad, klesstil, musikkstil, trening, humor og favorittfotball-lag.

Prestasjonspresset kan bli ganske enormt, når du ikke har noen unnskyldninger. For på skolen skal du jo ha lært å vurdere og evaluere deg selv, så nå bør du helst greie å velge rett også. Og du vet det kan være kritisk å gjøre feil. Lettere blir det heller ikke av at mange har ambisiøse foreldre som har kjørt taxi gjennom barne- og ungdomstiden til sunne og flotte aktiviteter i frykt for at du skal falle utenfor sosialt og som alltid står klare til å heie når noe skal gjøres eller framføres. Be your best self, vær den beste utgaven av deg selv, bare være deg selv 100%, hører du stemmer av voksne som hvisker deg i øret. Men det er ikke så lett, for tenk om jeg velger feil? Hvordan kan jeg egentlig vite at valget mitt faktisk er mitt valg?

Det er dette som er Ninive-syndromet 2.0. Der Ninive-syndromet 1.0 handler om å innse at det å vokse opp innebærer at du er nødt til å velge og ta ansvar for dine valg, så handler Ninive-syndromet 2.0 om frykten for å velge feil.

Naturlig nok kan dette føre til valgvegring. En ting er det at det kan være vanskelig nok å velge mellom pizza og taco, men det finnes mange store valg som ikke gir seg av selv. De må rett og slett leves. Og de må leves med vissheten om at det er mulig å gjøre feil. Det kan godt være at det er hip som hap om du blir prest eller politi, pedagog eller parkeringsvakt, bistasarbeider eller bartender. Men hvordan lever du med frykten for å velge feil?

Medisin mot Ninive-syndromet 2.0

Spørsmålet er altså hva som er medisinen mot Ninive-syndromet 2.0. Sagt på en annen måte: Hvordan kan du øve deg på å feile og leve med det?

Svaret er: Ved å leke. Leke i bøtter og spann. Ved å leke slik små barn leker. Uten bestemte læringsmål eller fordi leken skal brukes til noe annet. Ved å leke slik at du glemmer deg selv og frykten din for å gjøre feil. Det er den følelsen som kan oppstå når du leker gjemsel eller tikken og må ta sjanser eller risikere noe for å være med i leken. Du må rett og slett tørre å gjøre feil, våge å ta sjansen.

Når du leker slik, så kan det hende du tar en pause fra å se på deg selv utenfra. At du slutter å vurdere og evaluere deg selv hele tiden. Da kan det også være at du er klar for å oppdage livets virkelig store hemmelighet:

At det ikke er ditt eget kritisk, granskende blikk på deg selv som gjør deg til den du er.

At det ikke er den stemmen som hvisker «be your best self!» som definerer deg.

Nei, du er den du er fordi du er elsket. Elsket av en som ser forbi læringsmål og prestasjonspress.

For det er ikke valgene dine som gjør deg til den du er. Det er det at du er utvalgt som gjør deg til den du er. Hva betyr det å være utvalgt? For det første er du og alle andre mennesker skapt i Guds bilde. Du er dyrebar for Gud. Når Gud ser deg, så ser han deg med kjærlighet. For det andre så døde og oppstod Jesus for hele verden, også for deg og for dine synder. Du er altså utvalgt i Jesus til å leve et nytt liv, preget av tilgivelse og i tillit til Gud.

Å være utvalgt av Gud innebærer derfor først og fremst at du er utvalgt til å hvile, hvile i Guds kjærlighet og nåde til deg. Nåden forteller at du er utvalgt på tross av, ikke på grunn av prestasjoner og presentasjoner. Nåden er Jesu stemme som hvisker stille i øret ditt: «Kom til meg, alle dere som strever og bærer tunge byrder, og jeg vil gi dere hvile.» (Matt 11,28)

Hvile og kall

Å tro er å leve livet i tillit til at du er elsket av Gud, uansett. Livet med Gud starter i dåpens nåde. Du blir tegnet med korsets tegn og døpt i Faderens, Sønnens og Den Hellige Ånds navn.

Du blir utvalgt til å hvile i Guds nåde gjennom hele livet. I dåpen hele livet ditt vevd inn i nådens mønster, til et liv der det viktigste som er å si om deg er at du er utvalgt.

Å leve med Gud, betyr å være utvalgt. Det kristne livet er et liv som blir til i nåde, formes av hvile og leves i kallet. Hva betyr det? Hva er egentlig kall? I Matt 28,18-20 finner vi dåps- og misjonsbefalingen:

Da trådte Jesus fram og talte til dem: «Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.»

Denne befalingen fra Jesus forteller oss at livet som kristen er en gave og en oppgave. Gaven er hvilen i dåpens nåde. Den er helt gratis. Oppgaven er kallet, at du er sendt til verden. At du er utvalgt til å tjene din neste. Til å hjelpe den som kommer i din vei. Og her er den ekstra gode nyheten til alle som er redd for å velge feil. Som frykter å gjøre feil.

Du trenger ikke føle at det er rett. Det bare er rett. Det er nemlig godt og sant og rett å være en barmhjertig samaritan, gi hjelp og rope ut mot urett. Fordi det er noen som trenger deg.

Det er noen som trenger at du bruker dine evner og talenter i tjeneste for andre.

Å ta gode valg til beste for andre handler om å øve på å sette seg i andre sted. Dersom denne verdens fremtid er truet, er det helt avgjørende at vi mennesker øver på å vende oss utover. Bort fra oss selv, mot andre mennesker, mot verden, mot fremtiden. At vi øver oss på å leve for andre. At vi øver oss på å dele kjærlighet og omsorg. Fordi det er altså noen som trenger deg.

Men å følge Guds kall til tjeneste er ingen garanti mot ubehag og utfordringer. Tvert imot. Det korteste verset i Bibelen er «Jesus gråt» (Joh 11). Det dukker opp når Jesus

får vite om vennen Lasarus som er død og er blitt lagt i graven. Jesus presenterer seg selv som en som går inn i lidelse og ubehag, en som ikke viker. Å følge i Jesus fotspor innebærer også å gå inn i det ubehaget som en tjeneste for andre kan medføre. Det er ikke sikkert livet ditt blir like dramatisk som det var for Jona etter at han takket ja til Guds kall. Men når du sier ja til et liv med Gud så kan store ting skje. Fordi du er båret av en nåde som stadig forandrer verden og utvalgt til å tjene den som kommer i din vei.

Da er det ikke lenger frykten for å velge feil som styrer deg, men Guds ubetingede kjærlighet. Slik kan du bli deg selv. Det rare er at du blir deg selv ved å vende deg utover, bort fra deg selv, mot Den Andre og de andre. Først mot Guds omsorg og nåde. Så mot kallet. For det er noen som trenger din omsorg og dine evner. Det er noen som trenger deg.

I dette spennet mellom hvile og kall, blir livet vårt med Gud til, i bønn og takknemlighet. Vi kommer ikke til å leve feilfritt. Tvert imot så lever vi hele tiden med muligheten for å gjøre feil. Men vi skal ikke la oss lede av frykten for å gjøre feil. Vi kan la oss lede av Jesus Kristus som sier både «kom til meg, jeg vil gi dere hvile» og «gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler.»

Dette foredraget har handlet om Ninive-syndromet 1.0 og Ninive-syndromet 2.0. Ninive-syndromet 1.0 handler om å bli voksen, å innse at du er dømt til å velge mellom godt og gale. Du må ta ansvar for livet ditt fordi du faktisk har lært deg forskjellen mellom høyre og venstre, mellom galt og rett. Ninive-syndromet 2.0 handler om frykten for å velge feil. Og om hvordan denne frykten kan føre til valgvegring. Medisinen mot Ninive-syndromet 2.0 er lek. Massevis av lek. Så mye lek at du til slutt oppdager at det er En som elsker deg. Uansett. Denne leken foran Guds ansikt vender deg mot verden, i tjeneste for andre, i kamp mot urettferdighet.

Med både høyre og venstre hånd.

Fordi du er elsket.

Fordi det er noen som trenger deg.

Lykke til!

